

DANIJOS MOTERŲ IR LYTIES INFORMACIJOS BEI DOKUMENTACIJOS CENTRAS – KVINFO

Lijana Stundžienė

Šios apžvalgos tikslas – supažindinti skaitytojus su Danijos moterų ir lyties informacijos bei dokumentacijos centru KVINFO ir apžvelgti jo veiklą remiantis viešnagės šiame centre išpūdžiais.

Apsilankymas šiame centre padėjo įsigilinti į KVINFO klasifikacijos sistemą, palyginti ją su Vilniaus universiteto Moterų studijų centro naudojama universalia dešimtaine klasifikacija (UDK), įsitikinti pastarosios trūkumais, taip pat palyginti KVINFO klasifikaciją su Nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos parengtu rubrikynu. Ši patirtis labai naudinga Moterų studijų centrui tvarkyti biblioteką, ji naudinga ir besiplečiančiam moterų judėjimui. KVINFO – Danijos moterų ir lyties informacijos bei dokumentacijos centras, teikiantis įvairią informaciją apie moterų ir lyties studijas, tyrinėtojus bei tyrimų centrus Danijoje ir kitur, o biblioteka yra tik šio centro dalis.

Apžvalgoje pateikiama informacija apie KVINFO istoriją, biblioteką, dokumentų sudėtį, klasifikavimo sistemą, fondų išdėstymo principus, skaitytojus, leidybą ir t. t. Pateikiami ir statistiniai duomenys.

KVINFO pavadinimas kilęs iš 3 danų kalbos žodžių: KVINder – moterys, INformation – informacija, FORskning – tyrimai. Šio centro įkūrimas susijęs su Nynne Koch vardu. Dirbdama Danijos Karališkojoje bibliotekoje Kopenhagoje, 1965 metais ji pradėjo rinkti ir sisteminti moterų parašytos ar joms skirtos literatūros katalogines korteles, esančias toje bibliotekoje. Iki 1972 metų sudarė abėcėlinį moterų studijų katalogą. Ji išrado terminą “feminologija”, vėliau tapusį bibliotekos parodų objektu. Iš šio N. Koch darbo ir išaugo KVINFO. 1979 metais susirinkime, kur dalyvavo šalies bibliotekų, Danijos moterų draugijų, Švietimo ministerijos ir kitų struktūrų atstovai, oficialiai buvo įkurta KVINFO, kaip nepriklausoma Karališkosios bibliotekos dalis. Nuo 1982 metų centrui vadovavo N. Koch, o nuo 1990 metų – Elisabeth Moleer Jensen. 1980 metais Danijos meno tyrimų taryba skyrė pinigų sumą tyrimų apie moteris registracijai

ir moterų studijų ekspertams. 1981 metais KVINFO pradėjo leisti periodinį leidinį "FORUM tidsskrift for kon og kultur" ("Lytis ir kultūra"). Jo leidybą finansavo minėtoji Meno tyrimų taryba. Iki 1992 metų "FORUM" buvo vienintelis Danijos moterų studijų žurnalas, leidžiamas 4 kartus per metus.

Iš pradžių buvusi eksperimentinė bazė, subsidijuojama įvairių šaltinių, 1987 metais KVINFO tampa nepriklausoma Nacionaline moterų biblioteka ir dokumentacijos centru, finansuojamais Kultūros reikalų ministerijos.

Ir šiandien KVINFO biblioteka bendradarbiauja su Karališkąja Danijos biblioteka bei kitomis Danijos tyrimų bibliotekomis ir registruoja visą literatūrą užsienio kalbomis.

Šiuo metu KVINFO – vienas iš didžiausių moterų ir lyties (gender) informacijos centrų Skandinavijoje.

KVINFO fondus sudaro 12 tūkstančių knygų (40% kolekcijos – danų kalba, 60% – užsienio kalbomis, daugiausiai anglų), 4000 dokumentų be ISBN numerio (mažos knygos, straipsniai ir kt.). Centras prenumeruoja visus Danijoje leidžiamus mokslinius žurnalus, taip pat daug leidinių anglų ir kitomis kalbomis. Periodinių leidinių fondą sudaro apie 340 pavadinimų periodika. Labai įdomus fotografijų archyvas – tai speciali istorinė kolekcija, apimanti 1880–1940 metų laikotarpį. Ją sudaro daugiau kaip 5000 fotografijų.

Centro bibliotekoje daugiausiai skaito studentai, žurnalistai, tyrinėtojai, mokslininkai, dirbantys moterų studijų srityje. Statistiniai duomenys rodo, kad skaitytojų vis daugėja. 1989 metais centre skaitė 1603 skaitytojai, atsakyta į 3630 užklausų telefonu, o 1993 metais – jau 2772 skaitytojai. Kas ketvirtį centras atlieka statistinius tyrimus ir skaičiavimus, nustato skaitytojų skaičių, jų sudėtį, užklausų telefonu skaičių.

Nemažą fondo dalį sudaro informaciniai, statistiniai leidiniai (įvairios enciklopedijos, žodynai, žinynai) iš viso pasaulio.

Bene vienas iš įdomiausių dalykų yra N. Koch sukurta KVINFO klasifikavimo sistema. Ją sudaro 21 skyrius, turintis raidinius indeksus (lotynų abėcėlės didžiąsias raides):

- B Moterų tyrimai
- C Religijos studijos
- D Teologija
- E Antropologija

- F Istorija
- G Asmenybių istorija
- H Filosofija
- J Moterų judėjimas
- K Politika
- L Sociologija
- M Teisė
- N Moterų darbas; ekonomika
- O Moterų išsilavinimas, lyties sociologija
- P Šeima, šeimos istorija
- Q Seksualumas, reprodukcija
- R Moterų psichologija, psichiatrija
- S Medicina
- T Gamtos mokslai
- U Moterų literatūra, kalba, lingvistika
- V Moterų kultūra, mada, menas, visuomenės informavimo priemonės (*mass media*)

X Sportas

Šie stambūs skyriai skirstomi į smulkesnius, indeksams naudojant mažąsias raides, pavyzdžiui.:

- N.aaa moterų darbas
- N.cca darbas namuose
- N.egz moterys lyderės
- N.jaa darbo sąlygos ir t. t.

Skyriuje Moterų tyrimai: istorija F.000 prie naujųjų laikų istorijos išskirstyta į skyrius pagal šalis, pavyzdžiui:

- F.haa naujieji laikai
- F.haa DAN - Danija
- F.haa TYS - Vokietija ir t. t.

Klasifikacijos sistema nėra labai išsami ir plati, tačiau apima visas pagrindines moterų studijų sritis, o to nerasime UDK. UDK lentelėse skyrius apie moterų judėjimus (396) yra labai siauras ir visai netinka VU Moterų studijų centro bibliotekos dokumentams klasifikuoti ir sisteminti, todėl ateityje manoma kurti naują moterų literatūros klasifikavimo sistemą, nenutolstant nuo UDK ir remiantis užsienio moterų bibliotekų naudojamomis klasifikacijos sistemomis.

Knygos fonde išdėstytos sisteminiu chronologiniu principu: pagal klasifikacijos skyrių ir pagal tai, kuriais metais biblioteka knygą

gavo, t. y. ne kada ši knyga išleista, o kada gauta. Paprastai tie metai sutampa, nes užsienio šalys užsisako knygas iš leidyklų katalogų, išleidžiamų daug anksčiau negu pačios knygos. Ant knygų nugarėlių klijuojamos lipdės, kur užrašomas knygos skyrius, po skyriumi užrašomi knygos gavimo metai ir eilės numeris, t. y. kelinta bibliotekos tais metais gauta knyga. Pavyzdžiui: turime knygą apie moterų psichologiją, kuri pasiekė biblioteką 1995 metais ir buvo 100-oji knyga; ši knyga turės tokį indeksą:

R.aaa

1995 - 100

Tokia knygų klasifikavimo ir išdėstymo lentynose sistema patogi, nesudėtinga, lanksti; pažiūrėjus į knygas lentynose galima greitai atlikti statistinius apibendrinimus: kiek gauta vienos ar kitos tematikos knygų vienais ar kitais metais ir t. t.; sistema patogi tvarkyti knygų fondą, nurašyti pasenusią literatūrą, norint sužinoti, kuria tema daugiau knygų rašoma ir išleidžiama.

Vienas iš labiausiai naudojamų ir informatyviausių KVINFO informacijos šaltinių yra duomenų bazės, ypač duomenys kompaktiniuose diskuose (CD-ROM). KVINFO turi galimybę naudotis šiomis duomenų bazėmis:

KVINFO - KVINFO dokumentų; **REX** - Karališkosios bibliotekos; **DANBIB** - Danijos tyrimų bibliotekų (apimanti ir KVINFO dokumentus); **Artikelenbasen** - Danijos žurnalų ir laikraščių straipsnių; **KVINSAM** - su moterų studijomis susijusi informacija apie straipsnius ir knygas, esančias Moterų istorijos centre ir Geteburgo universiteto bibliotekoje.

KVINFO neturi pakankamai lėšų įsigyti komercinių duomenų bazių, todėl kooperuojasi su Karališkąja biblioteka ir už tam tikrą mokesį gali naudotis Karališkos bibliotekos duomenų bazėmis, esančiomis kompaktiniuose diskuose:

ABI/INFORM - informacija apie ekonomikos ir administravimo srities straipsnius ir knygas; **Arts & Humanities Citation Index** - meno, literatūros, istorijos sričių citatos, straipsniai ir knygos tarptautiniu mastu; **America: History & Life** - straipsniai ir knygos apie Amerikos istoriją ir gyvenimą, bibliografiniai aprašai; **Art index** - informacija apie meno srities straipsnius, apžvalgas, knygas tarptautiniu mastu; **IBM ASISTANT-KVINFO** žurnalų straipsnių

duomenų bazė; **British Humanities Index** - įrašai apie humanitarinių mokslų srities straipsnius tarptautiniu mastu; **British Newspaper Index** - 8 svarbiausių Anglijos laikraščių straipsniai ir apžvalgos; **Dissertation Abstracts** - disertacijų santrumpų duomenų bazė; **ERIC** - įrašai iš 775 pedagogikos žurnalų tarptautiniu mastu; **FRANCIS** - įrašai apie socialinių ir humanitarinių mokslų sričių straipsnius ir knygas; **Humanities Index** - humanitarinių mokslų srities straipsnių ir knygų DB tarptautiniu mastu; **Historical Abstracts** - informacija apie istorijos srities straipsnius ir knygas tarptautiniu mastu (išskyrus JAV ir Kanadą), indeksuojami 2100 žurnalų; **MLA** - literatūros ir lingvistikos straipsnių bei knygų duomenų bazė; **PAIS** - politikos, tarptautinių santykių ir socialinių mokslų straipsnių ir knygų duomenų bazė; **Psychological abstracts** - psichologijos straipsnių duomenų bazė; **Social Sciences** - sociologijos knygų, straipsnių, citatų DB; **Sociological abstracts** - sociologijos straipsnių, knygų tarptautiniu mastu DB.

Viena iš įdomiausių ir labiausiai naudojamų duomenų bazių CD-ROM yra *Social Sciences Index* DB. Straipsnio autorė turėjo galimybę atlikti paiešką įvairiose DB ir įsitikinti jų informatyvumu, gaunamos informacijos efektyvumu. Atlikus paiešką minėtoje DB, rasta 170 įrašų apie Lietuvą. KVINFO DB *DANBIB* rasta daugiau kaip 1000 su Lietuva susijusių įrašų. Daugelis įrašų nesusiję su moterų studijomis, nes DB yra universalios tematikos: Lietuva ten minima įvairiose konferencijų tezėse, pranešimuose ir pan. Tačiau atliekant paiešką nustatyta, kad Kongreso bibliotekoje saugomas Lietuvos Statistikos departamento 1994 išleistas leidinys "Lietuvos moterys ir šeima 1993".

Įvairios tyrimų bei viešosios bibliotekos per kompiuterinius tinklus gali naudotis ir gauti informaciją apie KVINFO knygų kolekciją ir iš jos.

Skaitytojų paslaugoms KVINFO įrengtos 2 skaityklos: bendroji ir "tylioji bei ramioji".

Centre sudarytas deskriptorių žodynas, kur yra 441 terminas, naudojamas išreikšti užklausų ir dokumentų turinį.

KVINFO organizuoja moterų studijų paskaitas ir kursus.

Centro biudžetą sudaro 4 milijonai Danijos kronų, 200000 iš jų skiriama naujoms knygoms įsigyti, taip pat mokami atlyginimai 8 etatinėms darbuotojoms, 4 iš jų dirba bibliotekoje.

Iš KVINFO gauta informacija yra labai vertinga ir naudinga tvarkyti VU Moterų studijų centro biblioteką. Ypač įdomi dokumen-

tų klasifikavimo sistema, nes ji gali būti derinama su UDK ir naudojama VU Moterų studijų centro bibliotekos dokumentams klasifikuoti. 1994 m. rugpjūčio mėn. Turku mieste vykusiame pasitarime moterų informacijos ir dokumentacijos tema kalbėta apie Skandinavijos ir Baltijos šalių bendradarbiavimą šioje srityje. Jau yra realus šio bendradarbiavimo rezultatas – Moterų studijų centras gauna KVINFO naujausių knygų ir kitų dokumentų bibliografinius sąrašus. Dėl suprantamų priežasčių VU Moterų studijų centras kol kas negali atsakyti tuo pačiu. Šis bendradarbiavimas bus plėtojamas ir toliau.

Įteikta 1995 m. balandžio mėn.

THE DANISH CENTRE FOR INFORMATION ON WOMEN AND GENDER – KVINFO

Summary

The survey examine *The Danish Centre for Information on Women and Gender* (KVINFO). KVINFO gives information on women's and gender studies, researchers and research centres in Denmark. Also KVINFO is a research library open to the public. The library lends books, periodicals, theses and another unpublished materials. KVINFO houses Danish Women's Photo archive, major Nordic and Danish research projects.

The Center was founded in 1979 by N. Koch. KVINFO was inadequately and irregularly financed until an action plan for women's studies in Denmark was initiated in 1986. Nowadays KVINFO has governing body of 9 persons representing different institutions and women's organizations. Since 1990 E. Moller Jensen has been the director of KVINFO.

Collections: 9000 books, 340 current periodicals and magazines etc. 40% of the collections is in Danish, 60% in foreign languages, mainly English.

Until 1987 all material was filed in a card catalogue. Then KVINFO became part of the Danish libraries' joint data base, DANBIB. Today the catalogue is also part of the Royal Library's data base, REX. KVINFO has direct access to Danish and international bases and several CD ROM's.

KVINFO publishes "FORUM, tidsskrift for kon og kultur" (Magazine of Gender and Culture), founded in 1981 and until 1992 the only Danish Women's studies journal. FORUM is published 4 times a year.

Vilnius University Women's Studies Center is in touch with KVINFO and gets list of new titles on women from KVINFO.